Міністерство освіти і науки України

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки,
управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Матеріали VIII Міжнародної
науково-практичної конференції

16 травня 2024 р.

Полтава
2024

УДК: 338.31

Ківшик Олександр Петрович,
к.т.н., докторант,
Никифорова Анастасія Вікторівна
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Україна)

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТРАТЕГІЧНО ВАЖЛИВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Фінансовий потенціал стратегічно важливих підприємств визначає їх здатність функціонувати в умовах невизначеності та економічної нестабільності, адже є вагомою частиною економічного потенціалу і представляє собою здатність суб'єкта господарювання генерувати та використовувати фінансові ресурси для досягнення своїх стратегічних цілей розвитку [1]. Не варто розглядати фінансовий потенціал виключно як суму грошей та активів у власності підприємства. Він включає в себе глибокі структурні та організаційні аспекти, такі як ефективність управління, стабільність фінансових показників, здатність адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та управління ризиками.

Унаслідок значної залежності фінансових можливостей підприємства від змін у економічному середовищі, важливо враховувати вплив чинників, що впливають на формування та використання фінансового потенціалу стратегічно важливих підприємств, які варто розділяти на зовнішні та внутрішні. Зовнішні чинники (економічні, політичні, галузеві та соціальні) можуть бути нечутливими до впливу управління або зазнають його лише частково. Внутрішні чинники обумовлені атрибутами внутрішнього середовища підприємства, тому є більш чутливими до впливу фінансового менеджменту. Вони включають економічно-фінансові, організаційні, соціальні та

психологічні чинники (структура капіталу, конкурентоспроможність продукції, обсяг витрат, рівень фінансової стійкості, ефективність організаційної діяльності підприємства, кваліфікація персоналу, принципи роботи та корпоративна культура, якість управлінських рішень) [2].

Глобальна економічна нестабільність та війна в Україні є глобальними викликами економічній безпеці та одними із основних зовнішніх чинників, що найсуттєвіше впливають на фінансове становище стратегічно важливих підприємств України. Значна кількість стратегічно важливих підприємств України внаслідок війни вимушено припинила свою діяльність. Так, завод «Азовсталь» у Маріуполі, що був одним із найбільших металургійних комбінатів в Європі, майже повністю був зруйнований під час бойових дій.

Пошкодження транспортної, енергетичної та інших видів інфраструктури внаслідок бойових дій та обстрілів негативно позначилося на діяльності багатьох стратегічно важливих підприємств України. За офіційними даними Міністерства інфраструктури України, на 24 квітня 2024 року близько 30% транспортної інфраструктури країни зазнало руйнування або серйозних пошкоджень [4].

Зміна політичної обстановки у світі, спричинена війною в Україні, призвела до значного зростання напруженості у геополітичній сфері, що може мати негативні наслідки для міжнародної торгівлі та інвестицій. Введення санкцій проти Росії та Білорусі, а також відповідні контрсанкції, порушили звичні торговельні відносини. Компанії, які раніше експортували свою продукцію до Росії, змушені були шукати альтернативні ринки збуту.

Проблеми з постачанням сировини, матеріалів та комплектуючих через військові дії ускладнили виробничий процес для багатьох підприємств. Як наслідок, за даними Держстату у березні 2024 року індекс промислового

виробництва в Україні зменшився на 54% у порівнянні з березнем 2023 року [5].

Розв'язана Росією війна в Україні призвела до значного підвищення цін на енергоресурси, сировину та інші товари, що має негативні наслідки для прибутковості підприємств у всьому світі. Згідно з даними МВФ, світова економіка у 2023 році зросла лише на 3,1% [6], що значно нижче, ніж очікувалося. Збільшення інфляції та повільний темп економічного зростання у багатьох країнах негативно впливають на попит на українську продукцію.

Вагомим чинником зниження ефективності використання фінансового потенціалу стратегічно важливих підприємств є втрата кваліфікованих працівників внаслідок масової еміграції населення через війну. Зростання витрат теж стало проблемою для підприємств через збільшення витрат на енергетичні ресурси, логістику та інші складові, що впливає на їхню рентабельність.

Ефективне використання фінансового потенціалу стратегічно важливих підприємств в умовах війни насамперед залежить від їх здатності успішно адаптуватися до нових умов ведення бізнесу [7] та перетворити виклики воєнного стану у додаткові можливості для розвитку. Перш за все, це стосується стратегічно важливих підприємств військово-промислового комплексу. Для стратегічно важливих підприємств агропромислового комплексу важливою є переорієнтація експортних потоків на країни ЄС та Близького Сходу для компенсації втрати російського ринку, пошук безпечних логістичних шляхів (річковий транспорт для обходу блокади українських портів тощо).

Для зменшення негативного впливу чинників формування та використання фінансового потенціалу стратегічно важливих підприємств України варто вживати ряд заходів: розширювати ринки збуту та кількість постачальників, зменшувати витрати, підвищувати

ефективність фінансового менеджменту, інвестувати у нові технології та розробки, активно співпрацювати з державою і міжнародними організаціями. Зберігаючи стійкість та адаптивність, стратегічно важливі підприємства України зможуть подолати наслідки війни та відновити свій фінансовий потенціал.

Література

1. Житар М.О., Ярова Л.С. Елементи механізму підвищення ефективності фінансового потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 347–355.
2. Нагорнюк О.В. Класифікація видів фінансового потенціалу підприємства. *Інтелект XXI*. 2018. № 1. С. 104–109.
3. Варналій З.С., Онищенко С.В., Маслій О.А. Загрози економічній безпеці України в умовах глобалізації. Конкурентні стратегії безпеки розвитку України у глобальному середовищі: монографія. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України»; за заг. ред. А. І. Мокія. Львів, 2019. С. 21-95.
4. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. URL: https://mtu.gov.ua/
5. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/
6. World Economic Outlook Update, January 2024. *International Monetary Fund*. URL: https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WEO/2024/Update/January/English/text.ashx
7. Onyshchenko S., Maslii O., Ivaniuk B. The Impact of External Threats to the Economic Security of the Business. 7th International Conference on Modeling, Development and Strategic Management of Economic System: Collection of scientific articles. Atlantis Press, Paris, France, 2019. С. 156–160.
8. Глушко А. Д., Філіп М. Ф. Науково-методичні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємств. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського: *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2018. Випуск 23. С. 470 – 474.

Наукове видання

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА:
ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО
Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції

Комп'ютерна верстка О.С. Фурманчук

Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.

Підп. до друку 14.05.2024 р. Формат 60х84 1/16.
Папір офсет. Друк різограф.
Ум. друк. арк. – 12,6. Обл.-вид.арк. 20,33
Тираж 100 прим. Замовл №25

Видавець і виготовлювач поліграфцентр Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
36011, Полтава, Першотравневий проспект, 24
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК, № 7019 від 19.12.2019 р.